

On arvoteko pitää huolta lapsista

KANNANOTTO 2019

Lapsistrategiaa on työstettävä parlamentarisesti

Hyvinvoiva lapsi on investointi yhteiseen tulevaisuuteemme. Lapselle hyvässä Suomessa jokaisesta lapsesta ja nuoresta huolehditaan, jokaista vanhempaa ja kasvattajaa tuetaan, perheiden yhteisöllistä tukea vahvistetaan ja jokaisen lapsen tasavertaisia osallistumismahdollisuuksia lisätään.

On arvoteko pitää huolta lapsista. Halutessamme voimme vaikuttaa lapsiperheköyhyyteen, eriarvoistumiskehitykseen, lasten ja nuorten osattomuuteen ja hyvinvoinnin riskeihin. Olemme huolissamme syntyvyyden laskusta, mutta myös Suomen lapsista tänään. On välttämätöntä tunnistaa, että lasten määrän vähetessä heidän arvonsa korostuu entisestään. Jokaikisesta lapsesta on pidettävä huolta.

Kysyntä luottamusta lisääville mekanismeille ja vuorovaikutukselle kasvaa

Luottamus yhteiskunnan instituutioiden toimivuuteen ja vaurauden kasvuun on vähentynyt kehittyneissä maissa. Tällaiset yhteiskuntaa muuttavat ilmiöt, megatrendit, ovat todellisia ja niitä on syytä ennakoida. On tärkeää saada kuva siitä, millaisia riskejä lasten hyvinvoinnille megatrendeihin sisältyy, ja yrittää minimoida niitä. Tätä kuvaa ei saada ilman selkeitä vastuunjakoja ja riittäviä henkilöresursseja.

Kun epävarmuus lisääntyy, kasvaa kysyntä luottamusta lisääville mekanismeille ja vuorovaikutukselle. Lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnatuissa palveluissa kilpailutus ei lisää luottamusta, vaan tuottaa osaoptimointia ja vähentää toimijoiden vuorovaikutusta. Siksi meidän tulee arvioida tarkkaan strategisia valintoja palveluiden järjestämisen ja tuottamisen osalta.

Jokaikisestä lapsesta on pidettävä huolta.

Vanhemmuuden tuki on yhteiskunnallinen sijoitus

Vanhemmuus on aina suuri tehtävä. Ihmislapsen riippuvuus vanhemmistaan on ainutlaatuinen koko eläinkunnassa. Pitkä lapsuus vaatii pitkää sitoutumista huolehtimiseen, ravitsemiseen ja opettamiseen. Se kuormittaa vanhemmuutta, mutta on samalla ihmisen suurin rikkaus. Sen aikana lapsen aivot voivat kasvaa suuruuteen: kykeneviksi aina uusille älyn, luovuuden, sosiaalisuuden ja henkisyuden tasoille.

Epävarmuus kuormittaa niin lapsia kuin vanhempiakin. Se aiheuttaa elimellistä stressiä, joka kapeuttaa toimintavaihtoehtoja. Paras stressin vähentäjä on kokemus siitä, että ihmisellä on toisia tukemassa ja auttamassa. Ihminen reagoi vahvasti jäädessään yksin, erityisesti liian suuriksi koettujen haasteiden edessä. Jos vanhempi kokee jäävänsä vaille tarvitsemaansa tukea, hän kykynsä kyllin hyvään vanhemmuuteen heikkenee ja lapsen riski tulla kaltoinkohdeksi kasvaa.

Vanhemmuuden tuki on yhteiskunnallista sijoittamista, joka varmistaa tulevaisuuden mahdollisuuksia. Sen tulee olla kaikkien lapsiperhepalveluiden peruslähtökohta. Lapset ovat yhteiskunnan ainoa todella uusiutuva voimavara, joten meidän tulee huolehtia heistä yhdessä.

Oikeusperustaisen lapsistrategian toimeenpano on turvattava

Lapsi- ja perhepolitiikkamme on viime vuosina ollut poukkoilevaa, eikä kokonaisuutta ole tarkasteltu lasten näkökulmasta. Suomi on saanut YK:n lapsen oikeuksien komitealta huomautuksen lapsipolitiikan koordinaation puutteesta ja kehotuksen laatia oikeusperustaisen lapsistrategian.

Jos lapsen arvo halutaan tunnustaa, on järjestelmällinen lapsivaikutusten arviointi välttämätöntä vakiinnuttaa kaikessa päätöksenteossa. Ristiretkellä kohti lapsuuden ohittavaa yhteiskuntaa on hinta, johon Suomella ei ole inhimillisesti eikä taloudellisesti varaa.

Sipilän hallituksen asettama [lapsistrategiatyöryhmä](#) linjasi kaksi tärkeää lapsipoliittista ulottuvuutta: strategiatyöhön tulee sitoutua yli hallituskausien ja sen on läpäistävä kaikki hallinnonalat sekä maakunta- ja kuntataso. Lapsistrategiaa pohjustavassa työssä määriteltiin visio lapsi- ja perhemyönteisestä Suomesta. Sen toteuttamisen keinoja ovat lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva hallinto sekä lapsi- ja perhelähtöinen toimintakulttuuri.

Tulevan hallituksen tehtävänä on laatia pohjatyön avulla parlamentaarinen lapsistrategia, joka perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Siinä on määriteltävä pitkän aikavälin tavoitteet ja toimet lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Strategian toimeenpanoon on osoitettava riittävät voimavarat ja sen toteutumista tulee seurata ja arvioida.

Näin tehdään todeksi Suomea, jossa lapsen arvo on tunnustettu ja lapsille on turvattu lapsuus, jossa saa kukoistaa. Suomella on siihen varaa, koska lasten hyvinvointi maksaa aina itsensä takaisin.

Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen yhteiseksi asiaksi

Auttamistyön täytyy perustua nykyistä enemmän ennakointiin ja tiedolla johtamiseen, jotta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointivajeita voidaan tasata ja eriarvoistumiskehitys katkaista. Esimerkiksi ylisukupolvista huostaanoton riskiä voitaisiin pienentää tarjoamalla huostaanotettuna kasvaneelle nuorelle vanhemmalle kodinhoitoon ja vanhemmuuteen tukea silloinkin, kun ilmeistä tuen tarvetta ei ole edes havaittu.

Palvelujärjestelmä tulee uudistaa siten, että se kykenee ohjaamaan haavoittavassa elämäntilanteessa eläville lapsille, nuorille ja perheille heidän tarvitsemaansa tukea joustavasti juuri heille sopivalla tavalla.

Monimutkaistuvassa maailmassa palvelujärjestelmästä vaaditaan uudenlaista ketteryyttä ja luovuutta. Jotta muutos olisi mahdollinen, tullaan tarvitsemaan luovia ja ennennäkemättömiä kokeiluja, joiden avulla saadaan luotua ennakoivampi ja vaikuttavampi palvelujärjestelmä.

KANNANOTON ON ANTANUT

lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilan nimittämä Tulevaisuuden lapsipalvelut -työryhmä, jonka tehtävänä oli tuottaa tietoa ja nostaa näkökulmia lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi tulevaisuudessa.

Ryhmä työskenteli ajalla 7/2016-7/2019.

Työryhmän muodostivat puheenjohtaja Jari Ketola Pesäpuu ry ja jäsenet Jukka Mäkelä THL, Kati Palsanen SOS-Lapsikylä, Matti Virtanen Perhehoitokumppanit Suomessa Oy, Miia Pitkänen Lastensuojelun Keskusliitto, Sirkka Rousu Metropolia AMK, Elina Stenvall SOS-Lapsikylä, Leena Alanko Demos Helsinki

sekä osan aikaa Jaakko Kuosmanen, Demos Helsinki ja Satu Järvenkallas Helsingin kaupunki.

Työryhmän tulevaisuustyöpajan materiaalit löytyvät lapsiasiavaltuutetun sivuilta: <http://lapsiasia.fi/lapsiasiavaltuutettu/neuvot-telukunta/tyoryhmien-aineistoja/tulevaisuuden-lapsipalvelut-tyoryhma/>

